GJØVIKREGIONEN
HELSE- OG MILJØTILSYN IKS

Vår saksbehandler
Randi Haugen, tlf. +47 61134290

Vår dato
27.12.2019
Deres dato

Vår referanse
19/00182-1
Deres referanse

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse til ny forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

Vi viser til høring om miljø og helse i barnehager og skoler – høringsfrist 30.12.19:
https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-miljo-og-helse-i-barnehager-og-skoler/id2670278/?expand=horingsnotater

Kommentarer til forslag til regelverksendringer:

Til § 1 Formål og generelt
Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager er hjemlet i folkehelseloven, og begge har som formål å fremme folkehelse. Å fremme helse, ikke bare forebygge skade og sykdom, er en mer positiv definisjon av helsebegrepet, i tråd med WHOs definisjon av folkehelse. I § 1 i forslaget til regelverksendringer står det, som i eksisterende forskrift, at man skal fremme barns helse. Videre i forskriften brukes det fortrinnsvis begreper som at «virksomheten skal drives helsemessig tilfredsstillende» og «virksomhetens fysiske miljø skal være forsvarlig». At noe er forsvarlig eller tilfredsstillende kan oppfattes som at det skal være i henhold til minimumskravene i regelverket, og slik bidra til å hindre skade og uhelse.

Vi støtter en videreføring av at forskriften skal bidra til et helsefremmende miljø for barn og elever, da man på denne arenaen når ut til en veldig stor andel av befolkningen over mange år, i tillegg til at de tilbringer mye av sin tid i barnehagens og skolens lokaler. Vi mener også at helsefremming må videreføres og tydeliggjøres som begrep i den nye veilederen, slik at helse ikke bare ses som fravær av sykdom eller skade, og at barnehager og skoler må arbeide kontinuerlig for et godt miljø i tråd med faglige råd og eksisterende kunnskap, og ikke bare ivareta minimumskrav.

Til § 2 Virkeområde
Dagmamma er ikke tenkt videreført som tilsynsobjekt i ny forskrift. Per i dag er det få aktive dagmammavirksomheter, men omfanget vil kunne påvirkes av strukturelle forhold som for eksempel endringer i foreldrepermisjon og tilsvarende. For å ta høyde for en potensiell effekt på utbredelsen av dagmammavirksomheter i kjølvannet av eventuelle endringer i annet regelverk og for å ha en oversikt over utbredelsen av dagmammavirksomheter hvis de ikke lenger omfattes av en godkjenningsordning, bør det som et minimum være meldeplikt for denne typen virksomhet etter forskrift om miljørettet helsevern.

Meldeplikt etter den generelle forskriften om miljørettet helsevern kan også være hensiktsmessig for andre undervisningsformer som spesialundervisning etc. (særlig tilbud som gjelder sårbare grupper)

Vi ser det som positivt at SFO tas inn i regelverket, da disse ofte er i tilknytning til skolens arealer, men timesantall, betaling og antall elever eller lignende bør defineres for å tydeliggjøre hvilke typer SFO som omfattes. Hva med fotball- og idretts-SFO ordninger som drives av idrettslag o.l., men noe i samarbeid med skolen? Dette kan være tilbud der det gis leksehjelp, trening og serveres mat.

Det ønske om at natur- og gårdsbarnehager også beskrives i veileder. Hvilke krav som stilles til baselokale, leirområder, lavvoer og «hytter» m.m. jf. Retningslinjer for godkjenning av barnehager som i hovedsak baserer sin virksomhet på friluftsliv fra 20.02.2001 (Barne- og familiedep).

Barnehager og skoler som drives på i en mer utradisjonell form vil ofte ikke «passe helt» inn i rammene i regelverket, men vil allikevel kunne ha forsvarlig drift og fremme helse og trivsel på en positiv måte. Hvilke vurderinger bør tilsynsmyndigheten legge til grunn ved slike løsninger?

Til § 4 Helsemessig tilfredsstillende virksomhet
Folkehelselovens kapittel 3 om Miljørettet helsevern § 8.Virkeområde og forskrifter sier at: «Miljørettet helsevern omfatter de faktorer i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Disse omfatter blant annet biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer». Fysiske og sosiale faktorer er i stor grad vektlagt i flere paragrafer i ny forskrift, mens biologiske faktorer blant annet er ivaretatt i § 12 og 13. Kjemiske miljøfaktorer innendørs er ivaretatt i ny § 6. Kjemiske miljøfaktorer utendørs er ikke nevnt. Om ikke dette skal konkretiseres i forskriften, kan det for eksempel ivaretas ved å legge til «sykdom» i § 4, annet ledd slik at denne lyder: «Lokaler og uteområder skal kunne dekke behov for aktivitet og hvile, og forebygge **sykdom**, skader, ulykker, overgrep og andre alvorlige hendelser».

Til § 5 Beliggenhet
Solforhold kan ha betydning for temperatur forhold både vinter og sommer, så derfor viktig det er muligheter for både sol og skygge. Går dette under «klima» eller bør det legges til i forskriftsteksten («…trafikk, luftforurensing, støy, klima, **solforhold** og områdets utforming…». Det bør videre beskrives i veilederen.

Til §§ 7-8 Lysforhold og lydforhold
Vi ser positivt på tydeliggjøringen av tilfredsstillende lys- og lydforhold.

Til § 9 Måltider og spisetid
Det er vanskelig å føre tilsyn med måltider og spisetid. Hva er f.eks. matro? Det må beskrives i veileder hva som er god praksis, og hva vi skal etterspørre for tiltak/ dokumentasjon for sosiale funksjoner og god matro.

Til § 15 Godkjenning før oppstart av virksomhet
Eksisterende § 6 har med blant annet krav om at søknad skal fremlegges når det foreligger plan for etablering, utvidelse eller endring av virksomheten. Ny forskrift ivaretar godkjenning ved oppstart, men vi får ingen hjemmel som gir muligheter for å uttale oss ved etablering eller endring av virksomheten. Krav om samtykke (plangodkjenning) før byggestart er svært hensiktsmessig for å ivareta kravene i forskriften. At det innhentes samtykke til planer (gjennom f.eks. et trinn 1-skjema som vi bruker i dag) er noe vi anbefaler tas med videre. Når vi mottar samtykkeskjema med blant annet beskrivelse av tiltaket, framdriftsplan og plantegninger, avholdes det ofte et møte med ansvarlig søker og vi skriver en uttalelse til planene og peker på det som ikke er i henhold til

regelverket. At vi får uttale oss tidlig til planene medfører økonomiske besparelser for virksomhetene. Vi ser det som hensiktsmessig at man fortsatt går inn for en «totrinnsgodkjenning», med samtykke til planer og oppstartsgodkjenning ved ferdigstillelse..

Det bør stilles krav til at oppstartsgodkjenningen foreligger før det gis brukstillatelse etter Plan- og bygningsloven. Vi har erfaring med at dette er et godt virkemiddel for å få eventuelle mangler utbedret før oppstart.

Når driften er i gang, bør det gjennomføres et oppfølgingstilsyn innen rimelig tid internkontroll og andre forhold som ikke er mulig å etterse før de har kommet i gang med driften. Dette må beskrives i veilederen.

Vi ser positivt på tydeliggjøringen av krav til vedlikeholdsplan i ny forskrift, men må det defineres nærmere hva som menes med «oppdatert og langsiktig vedlikeholdsplan». Det bør beskrives nærmere hva en slik plan skal inneholde/hvor detaljert og hvor ofte den bør revideres. Erfaring viser at selv om den er «vedtatt» er det ikke alltid nok penger til å gjennomføre planene.

Til § 16 Informasjonsplikt
Vi synes ny § 16 er en svært god presisering av informasjonsplikten.

Til § 17 Internkontroll
Veilederen (evt. forskriften) bør presisere hva i internkontrollen som må foreligge skriftlig.

Annet:
Til eksisterende § 9 (kapittel 10 vedlegg: Lovspeil, s. 53):
I høringsnotatet for ny barnehagelov 12. august 2019 står følgende: «Fordi dette høringsnotatet handler om det psykososiale miljøet alene, brukes begrepet for enkelthets skyld om det psykososiale miljøet. Helse- og omsorgsdepartementet holder på å gå igjennom regelverket for det fysiske barnehage- og skolemiljøet.»

I høringsnotatet om ny forskrift av miljø og helse i barnehager og skoler står det at annet ledd i § 9 om at «funksjonshemmedes behov skal ivaretas» tas ut. Det står at denne dobbeltreguleres, men dette utdypes ikke videre. Vi kan ikke se at det foreligger en dobbeltregulering, da det fysiske miljøet ikke er regulert i barnehageloven, og plan- og bygningsloven ivaretar kun nye barnehager og skoler. Krav til de fysiske forholdene er ikke regulert i barnehageloven, og høringsnotat til barnehageloven av 12. august 2019 tyder på at også ny barnehagelov vil ivareta de psykososiale og ikke de fysiske forholdene. Og der de som fører tilsyn etter opplæringsloven eller barnehageloven gjerne har mest kunnskap om det psykososiale, er det innen miljørettet helsevern god kompetanse og kunnskap om de fysiske forholdene, og det bør derfor også omfattes av vårt regelverk. Likestillings- og diskrimineringsnemda fører ikke tilsyn med barnehager og skoler, men gir fortrinnsvis råd og veiledning. Vi er derfor tvilende til at funksjonshemmede barns miljø vil ivaretas i tilstrekkelig grad i nytt regelverk, og kan heller ikke se at det er en tilfredsstillende redegjørelse for hvorfor denne ønskes opphevet.

Generelt
Vi ønsker at det etterstrebes en lik praksis med håndheving av forskriften og oppfordrer bl.a. til at det utformes et felles søknadsskjema som kan sendes inn for samtykke ifm. byggesøknad for å øke

legitimiteten til miljørettet helsevern. Dette vil bidra til gjenkjennelse og enhetlig informasjon for de som prosjekterer barnehager og skoler. Pr. dag har kommunene ulike rutiner og ulike «hjemmelagde» skjema for miljørettet helsevern oppfattes som mindre «seriøse» som f.eks. arbeidstilsynets skjema. Mer lik praksis i miljørettet helsevern og et standardisert skjema vil trolig øke kunnskapen om og seriøsiteten knyttet til miljørettet helsevern hos prosjektledere og tiltakshavere. Det er i tillegg krevende for prosjektledere o.a. å forholde seg til forskjellige skjema og rutiner i de ulike kommunene de gjennomfører prosjekter i.

Fokus på miljørettet helsevern og folkehelsearbeid i kommunene er viktig, og det bør tilses at alle kommuner har tilstrekkelig kompetanse og ressurser på området. Dette vil være med å sikre at regelverket etterleves.

Veileder og informasjonsmateriell

I tillegg til at det utarbeides en veileder til forskriften bør også utarbeides informasjonsmateriell og konkrete veiledere på ulike fagområder som sikrer riktig og god kunnskap for praktisk og god oppfølging av regelverket. Hygieneråd for barnehager og radon er eks. på et tema hvor det allerede finnes god, oppdatert veiledning.

Konklusjon:
Vi er i positive til endringene. Våre innspill og kommentarer bygger på erfaring med å føre tilsyn etter eksisterende forskrift siden den kom i 1996 og vil være preget av vår lokale erfaring.

Ta gjerne kontakt hvis det er spørsmål til innspillene.

Med hilsen

Siri Fuglem Berg
Kommuneoverlege

Randi Haugen
Overingeniør